

Iz naše skrinje.

NOŠA IN OBIČAJI V TRŽAŠKI OKOLICI.

(Nadaljevanje.)

Spomin na kamenjanje sv. Štefana.

Mesec december je za otroke že itak nekako mesec veselja in radosti, kajti lepi in na darovih bogati dnevi se kar vrstijo. Prvi je sv. Miklavž, potem pride Božiček in, kot se spominjam iz svojih otroških let, je bil še tretji dan pomemben v naših mladih letih, pa če že ne toliko za deklice, tembolj za dečke. Drugi božični praznik, sv. Štefan, je prinesel dečkom zopet svojih darov, a to na poseben način, kajti tu ne nastopa kak skrivnosten darovalec, ampak vršilo se je to javno na trgu v večji vasi blizu Trsta, kjer sem takrat živela in ki so ga zvali «na gorici».

Istege dne namreč, po slovesnih popoldanskih večernicah, so se zbrala skoraj vsa dekleta iz vasi v svojih najlepših in najdražjih oblekah — seveda i tu narodna noša v časti in prednosti — na gornjem koncu vsakega trga. Prinesle so s seboj vse žepe polne pomaranč, jabolk, orehov in drugega takega, za otroška usta prav vabljivega sladkega blaga. Mnoga dekleta so prinesla s seboj kar celo culico, katero so še tudi iz posebne postrežljivosti nesli njih fantje — cavaliers servant. Mladenici so se postavili pa malo bolj v stran, kajti glavno vlogo so pri tem običaju imela dekleta. Seveda so ob kraju trga pristopili radi, da se nagledajo in po svoje zabavajo, matere in očete vaškega drobiža, ki se je poželjivih oči in veselega srca postavil pred bogato obložena dekleta, pričakujoč nestrpnost, kdaj se bode začelo «kamenjanje sv. Štefana». To ti je bilo ščebetanja, kričanja in prošnjā, vsak je želel biti po svoje kamenjan, kajti kamni so bili sladki in dobri. Vsa mladež od 6. do 12. leta, seveda le moškega spola, kajti deklicam ne pristojā kaj takega in drvenje po «gorici» ni bilo primerno za dekletca, je stala in pričakovala, kdaj bode padel, oziroma letel prvi kamen.

Ko je bilo vse lepo razporejeno in uravnano, se je začelo pravo kamenjanje. Dekleta so namreč segla v žepe ter prinesla na pogled lepe pomaranče, pa začela zama-hovati, kot bi jih hotela vreči dol po trgu. Že so se dečki pripravili, da se zadržijo za sladkim kamnom, ali — treba je bilo vztrajati in trpeti, kajti roke so sicer zamahnile in dozdavalo se je, da bo kar mahoma zletela pomaranča po trgu, ali pomaranče, jabolka in drugo tako je vse še ostalo v roki, ki se je bila povejala, ne da bi bila vrgla.

Seveda je bila to sama nagajivost deklet, katerim je od moške strani sledil smeh in krehot, ter živahni spodbujajoči klici ča-

kajočih dečkov, da bi vendar ne bile tako neusmiljene in bi začele vendar že enkrat «kamenjati» te-le, pravzaprav male «svete Štefane», ki so tako nestrpnost čakali. Ali dekletom se prav nič ne mudi, še malo natezajo nepočakance, da igra dalj časa traja. No pa vendar se nekatere odločijo, da vržejo prve par pomaranč in jabolk, seveda v ono stran, kamor jih je bilo najmanj obrnjenih, da je tekanje in drvenje tem večje. Kakor hitro namreč dečki vidijo, da so zleteli prvi «kameni», pa za njimi, da bi bil vendar vsak prvi in nihče zadnji. In prvim kamnom slede drugi, in zopet in zopet nepretrgano bombardiranje s sladkimi projektili. Po vsaki taki salvi nastane med dečki občā veselost in najživahnejše vrvenje. Vsak skuša prehiteti drugega, nadkriti ga in mu odvzeti «kamen», vsak hoče biti bolj uren in spreten, da nabere čim več «kamenja». Prav smešno in kratkočasno je bilo gledati, kako se v tem živem klopčiču vse kobaca in prekucuje, drug čez drugega, manjši pod večjim ali pa tudi narobe. Seveda ujamejo najvnetejši tekmeči mesto sladke pomaranče ali lepega jabolka tudi kakega «zajčka», ali ta nič ne boli, četudi bi se poredila kri, tudi razne praske po rokah, kolensih ali po obrazu nič ne motijo, kajti tu gre za bitko nekako v zmislu Stritarjevih «Malih vojakov»: «Če teče kri iz nosa teče, kako je lep Štefanji dan.»

Včasih pa prileti v tem občem metezu od kakega bolj šegavega in nagajivega dekleta tudi ponižna repica ali rumeni korenček, no pa tudi za tem se vržejo v svoji želji, da bi dobili čimveč kamenja, pa ko pobe-rejo repo mesto gosposke pomaranče ali rdečelicega jabolka, povzroča tako kamenje tem več smeha in radosti, kajti vsak se rad smeje drugemu, ako se mu pripeti mala neprilika. Seveda če opazijo, da kako dek-le v svoji mali radodarnosti rajše meče repo in korenje mesto pogojenih sadov, potem se dečki tudi ogorčeno spravijo k malemu protestu in so v stanu celo nazaj kamenjati.

To «kamenjanje sv. Štefana» traja toliko časa, dokler ne izginejo pripravljene zaloge. Za ob strani poželjivo gledajoče deklice, ki se vrvenja ne smejo udeležiti, že dekleta posebej kaj prihranijo, kakor tudi prihranijo za druge jim ljube osebe par pomaranč in jabolk v spomin «kamenjanja».

Po «kamenjanju» se mali in odrasli kmalu razidejo, kajti skoro je že mračno; prvi jo seveda popihajo domov oni, ki so kaj prida ujeli; oni pa, ki jim sreča ni bila dovolj mila, se vračajo bolj tiho in pohlevni, skušajo se prikupiti še za razdelitev zadnjih ostankov, bodisi tudi le za par orehov ali kaj podobnega, katere potem mladež skupno v veselju pospravi v svoje nenaciljive želodčke, katerim je «kamenjanje sv. Štefana» prvi in zmeraj željeni praznik.

Rosanda.